

JAGTEN PÅ TORS GÅRD

Arkæologer ved Torsted kirke ?

af Ole Schiørring

I sommeren 1994 kunne man ved Torsted kirke se nogle lange søgegrøfter i de områder, der er planlagt til at rumme en kommende kirkegårdsudvidelse. Grøfterne var lavet af arkæologer fra Horsens Museum og skulle påvise eventuelle spor af en ældre bebyggelse. Hvorfor var arkæologerne så interesseret i området omkring kirken og fandt de noget ?

Det er sådan, at bliver der udført et anlægsarbejde som kan fjerne spor fra ældre tider, så skal museet ifølge museumsloven sikre oplysninger om disse eventuelle fortidsminder. Museet er særligt opmærksomme når anlægsarbejdet foregår i nærheden af specielt interessante monumenter og blandt sådanne må Torsted kirke i høj grad omfattes. Derfor vil der aldrig blive gravet i dette område uden arkæologer vil følge nøje med. De senere år har man bl.a. arbejdet meget med grundlæggelsen af vore ældste kirker samt forsøgt at afdække hvem der byggede disse kirker. Var det et sogns beboere der gik sammen og lavede byggeriet eller var det en stormand, der stod bag ?

Torsted kirke tilhører egnens ældste lag af stenkirker og den er opført i

frådsten (kildekalk) og har en meget markant placering i landskabet. At kirken desuden ligger lidt væk fra det middelalderlige Torsted gør ikke området mindre spændende i forhold til en grundlæggelse.

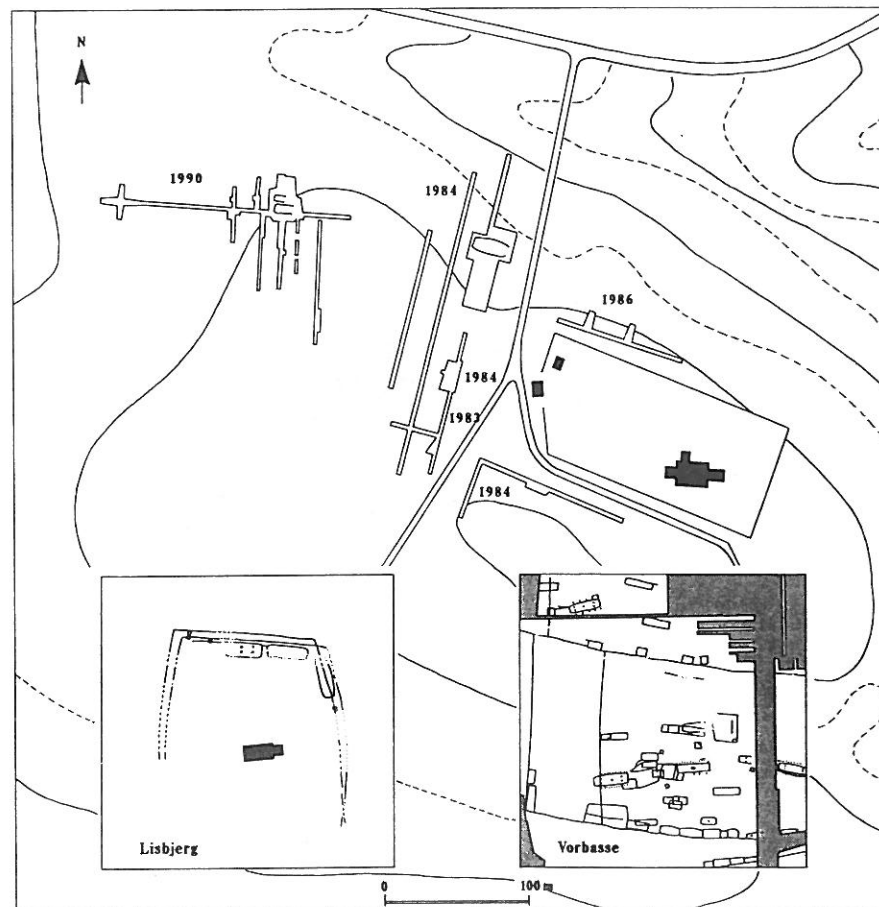
Udgravningens formål var således at påvise den bebyggelse, hvortil kirken oprindeligt var opført – altså en landsby eller en stormandsgård i umiddelbar tilknytning til kirken.

Lignende bebyggelser er de senere år blevet fundet ved en række andre jyske kirker. Ved den ensomt beliggende storkirke i Tamdrup, som også er opført i frådsten, har Horsens Museum tidligere fundet spor af huse fra slutningen af 1000-årene, beliggende vest for kirken. Om dette er en gård eller blot huse til bygningshåndværkerne kan ikke afgøres med sikkerhed. Bebyggelsens alder er på dette sted endnu ikke ældre end stenkirken, som synes opført lige omkring år 1100.

Dette er imidlertid tilfældet i Lisbjerg, som ligger nord for Århus. Her fandt arkæologer fra Moesgård rester af en stormandsgård med huse og omsluttet af hegn. Midt i denne gård lå den nuværende kirke, som

imidlertid var næsten 100 år yngre end den fundne bebyggelse. I 1994 blev der imidlertid lejlighed til at grave inde i stenkirken og her fandtes rester af en forgænger i træ, der tidsmæssig hører sammen med bebyggelsen. Denne kirke havde forøvrigt en indvendig lerklining med bemaling – altså det ældste kendte danske eksempel på "kalkmalerier". Trækirken i Lisbjerg

må fra første færd være stormandens gårdskirke eller –kapel og blevet opført i den tid hvor kristendommen vandt frem i Danmark. På et senere tidspunkt er bygningen blevet sognekirke for området og dette er vel sket i forbindelse med Svend Estridsens omlægning af kirkestrukturen i anden halvdel af 1000-årene. Først på dette tidspunkt opførtes kirken i det stærkere

På planen ses eksempler på kirkenære bebyggelser fra Tamdrup og Lisbjerg. Til sammenligning er vist vikingetidens stormandsgård fra Vorbasse.